

ความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรักของตัวละครหญิง : มองผ่านการตีความในบทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า

The Regret Caused by the Love of Female Characters:

Looking through the Interpretation

of Mintra Nanjao's Songs

วัชรนันท์ ชูทัพ¹ | Watsaranan Chuthap

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรักของตัวละครหญิง โดย มินตรา น่านเจ้า นำเอาเรื่องราวของตัวละครหญิงในวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมพื้นบ้าน ที่ต้องเจ็บปวดเพราะความรักมาเรียบเรียงเป็นบทเพลงตามสมัยนิยม จำนวน 7 บทเพลง คือ คนที่ถูกลืมน อายาสองใจ รักเกินจะหักใจ รั้งได้ไหม ไม่บริสุทธิ์ มโนราห์ แม่นาค และนาคี โดยนำรสของวรรณคดี คือ สંગลาปคพิสัย อันเป็นท่วงทำนองการประพันธ์ประเภทคร่ำครวญ คะนึ่ง หรือรำพันถึงบุคคลอันเป็นที่รักมาประกอบสร้างเป็นบทเพลง นอกจากนี้ยังปรากฏการนำวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมพื้นบ้าน มาตีความ 3 ลักษณะ คือ (1) ตีความตรงกับต้นฉบับเดิม คือ บทเพลงมโนราห์ การฟังบทเพลงนี้จึงเท่ากับว่าได้ฟังเรื่องย่อของวรรณคดีเรื่องมโนราห์ด้วย (2) ตีความไปตามต้นฉบับเดิมของวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมพื้นบ้าน แต่แทรกอารมณ์ความรู้สึกและแสดงทัศนะไว้ในบทเพลงด้วย การตีความลักษณะนี้

¹อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ปรากฏมากที่สุด คือ 4 บทเพลง อาทิ *คนที่ลืกลืม รักเกินจะหักใจ แม่นาค และนาคี* (3) ตีความใหม่โดยปรากฏ 2 ลักษณะ คือ (3.1) ตีความใหม่โดยอิงไปตามเนื้อหาวรรณคดี แต่กล่าวเพิ่มเติมในมุมที่สำแดงให้เห็นว่าตัวละครนั้นโดนกระทำอย่างเจ็บปวดร้าวราน ดังบทเพลง *อาญาสองใจ* (3.2) ตีความใหม่โดยเนื้อหาของบทเพลงนั้นไม่ตรงกับต้นฉบับ ดังบทเพลง *รับได้ไหมไม่บริสุทธิ์* จะเห็นว่าบทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า ไม่เพียงแต่สะท้อนภาพสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะประเด็นเรื่องรักใคร่ ซึ่งเป็นกิเลสของปุถุชนที่เวียนวนอยู่ในวัฏสงสารเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงการสืบสานประยุกตศิลป์กรรมแขนงหนึ่งสู่อีกแขนงหนึ่ง คือ *วรรณคดีไทยสู่บทเพลงร่วมสมัย* ซึ่งเป็นเครื่องสะท้อนความสัมพันธ์ของวรรณศิลป์กับดุริยางคศิลป์ด้วย

คำสำคัญ : ความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรัก ตัวละครหญิง บทเพลง มินตรา น่านเจ้า

Abstract

The study aims to present the pain caused by love of the female characters by Mintra Nanchao who brought stories of female characters in literature and folklore which got hurt because of love and wrote 7 modern songs. They are (1) "Kon tee took luem" (Forgotten person), (2) "Ara Songjai" (two hearts penalty), (3) "Rab Dai Mai Mai Borisud" (Could you accept me if I'm not a virgin), (4) "Manohra", (5) "Rak Kern Ja Ham Jai" (too much love), (6) "Mae Naak" and, (7) "Nagi". She used the taste of Sanglapangapisai in the lament songs about the beloved person. It also appears the use of literatures and folklores to interpret in three types which are (1) interpreting as original text interpretation which shows in Manohra song. Listening to this song is like listening to a synopsis of Manohra literature. (2) interpreting according to the original literature and folklore but inserting the emotion and expressing the songwriter's view in the songs. This interpretation can be seen in four songs,

ความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรักของตัวละครหญิง : มองผ่านการตีความ
ในบทเพลงของ มินตรา นานเจ้า

such as “Kon tee took luem”, “Rak Kern Ja Ham Jai”, “Mae Nak” and “Naki”.
(3) The new interpretation which can be divided in to two types. (3.1) new interpretation based on literary content but add more details that shows the characters hurt by painfully actions as seen on “Ara Songjai” song. (3.2) New interpretation which the content does not match the original literature as seen on “Rab Dai Mai Mai Borisud”. It is found that Mintra Nanjao’s songs do not only reflect contemporary society especially the love issue which is the passion of the people who still in the round of rebirth but also reflect the continuing of applied arts from one branch to another such as Thai literature to contemporary songs. This is a reflection of the relationship between literature and musical performance.

Keywords: Regret caused by love, Female Characters, Songs,
Mintra Nanjao

ความนำ

วรรณคดีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งทีประกอบสร้างขึ้นจากการนำอักษรมาเรียงร้อย แล้วผูกเป็นเรื่องราวขึ้น การจะนับวรรณกรรมเรื่องใดเป็นวรรณคดีหรือไม่นั้น รื่นฤทัย สัจจพันธุ์ (2553 : 5 - 6) กล่าวว่า จะพิจารณาจากคุณภาพหนังสือและกาลเวลา กล่าวคือ การพิจารณาคุณภาพหนังสือจะดูจากองค์ประกอบของวรรณศิลป์ ซึ่งมีด้วยกัน 6 ประการ คือ (1) อารมณ์สะท้อนใจ (2) ความนึกคิดและจินตนาการ (3) การแสดงออก (4) ท่วงทำนองการแต่ง (5) กลวิธีการแต่ง (6) องค์ประกอบ (พระยาอนุมานราชธน, 2546) ส่วนด้านกาลเวลาจะพิจารณาจากคุณค่าของหนังสือ ซึ่งหนังสือดีมีคุณภาพนั้นย่อมมีคุณค่าทุกยุคทุกสมัย มีเนื้อหา แนวคิด ความงาม ความไพเราะ คงทนตามกาลเวลา วรรณคดีไทยหลาย ๆ เรื่อง กวีได้แรงบันดาลใจในการหยิบยกเอาเนื้อเรื่อง ตัวละคร มาประกอบสร้างเป็นงานศิลปะแขนงต่าง ๆ อาทิ กวีนำเอาเรื่องราวจากวรรณคดีศาสตร์นาไปวาดเป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังตามโบสถ์วิหาร การนำเอาตัวละครในวรรณคดี เช่น

รามเกียรติ์ มโนราห์ สังข์ทอง พระอภัยมณี มาปั้น แกะสลัก เป็นงานประติมากรรม ชลธิรา กลั้อยู่ นำทฤษฎีจิตวิทยาามาวิเคราะห์ตัวละครต่าง ๆ ในเรื่อง *ขุนช้างขุนแผน* (рінฤทัย สัจจพันธุ์, 2553 : 5) การนำเนื้อเรื่องในวรรณคดีตอนใดตอนหนึ่งมาขับร้องเป็นเพลงไทยเดิม เช่น เพลงเชิดจีน ตัดตอนเนื้อหามาจาก *เสภาขุนช้างขุนแผน* ตอนขุนแผนลักวันทองไปจากขุนช้าง แม้แต่บทเพลงในปัจจุบันก็นำเอาเรื่องราวของตัวละครในวรรณคดีมาขับร้อง โดยประพันธ์คำร้อง ทำนอง และจังหวะ ให้สอดคล้องไปกับสมัยนิยม ดังจะมองเห็นได้จาก บทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า

ชื่อจริงของ มินตรา น่านเจ้า คือ มินตรา ฐระยศ เธอเกิดเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2534 ที่จังหวัดน่าน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิเทศศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เคยเป็นศิลปินสังกัดค่ายอาร์สยาม ออกอัลบั้ม ดอกไม้ในม่านหมอก ตอนนั้นใช้ชื่อว่า แตน มินตรา ต่อมาออกอัลบั้ม สบายดีดี๊กต็อก ใช้ชื่อว่า มินตรา อาร์สยาม จากนั้นได้ลาออกจากบริษัทอาร์สยามมาเป็นนักร้องอิสระ ใช้ชื่อว่า มินตรา น่านเจ้า บทเพลงที่เธอแต่งคำร้อง ทำนอง เอง อาทิ เจ็บเรื่อจริง ผืนใจ ล่องน่าน มาเคลียร์ วันลมแสง สมน้ำหน้าหัวใจ ละลาย ไม่ต้องพูดคำนั้น ฯลฯ (น่านซิติ, 2560)

ส่วนบทเพลงที่เธอประพันธ์ขึ้นโดยได้แรงบันดาลใจจากเรื่องราวในวรรณคดีวรรณกรรม และวรรณกรรมพื้นบ้าน อาทิ *ไม่เจียมมะกลาหัว คนที่ถูกลืม รักเกินจะหักใจ อาญาสองใจ รัปได้ไหมไม่บริสุทธิ์ แม่่นาค และนาคี* มินตรา น่านเจ้า เล่าว่า ส่วนตัวแล้วเธอชื่นชอบวรรณคดีไทย ตำนาน นิทานพื้นบ้าน ก่อนนำเรื่องราวของวรรณคดีมาเรียบเรียงเป็นบทเพลง เธอได้ศึกษาเนื้อหาจากหนังสือหรือเว็บไซต์เพื่อเปรียบเทียบเนื้อความ เธอเล่าเพิ่มเติมว่าในการคัดเลือกตัวละครมาแต่งเป็นบทเพลงนั้นจะพิจารณาจากภาพสะท้อนสังคม ซึ่งหากจะพูดถึงความรักก็คงไม่พ้นการชิงรักหักสวาท พฤติกรรมของตัวละครหรือการถูกกระทำของตัวละครที่สอดคล้องกับคนในยุคปัจจุบัน (มินตรา น่านเจ้า, สัมภาษณ์ : 26 กรกฎาคม 2560)

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจบทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า ที่ศิลปินนำเอาตัวละครหญิงในวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมพื้นบ้าน มาเล่าให้มองเห็นความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรัก ซึ่งมีทั้งหมด 7 บทเพลง คือ (1) บทเพลง *คนที่ถูกลืม* สะท้อนความเจ็บปวดของจินตหราอันเกิดจากรักที่แปรเปลี่ยนเป็นไม่รัก (2) บทเพลง *อาญา*

ความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรักของตัวละครหญิง : มองผ่านการศึกษา
ในบทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า

สองใจ สะท้อนความเจ็บปวดของวันทองที่โดนประณามว่าสองใจ (3) บทเพลง *รับได้ไหม ไม่บริสุทธิ์* สะท้อนความเจ็บปวดของตะเกาทองที่ถูกตราหน้าว่าเปื้อนราศี (4) บทเพลง *มโนราห์* สะท้อนความเจ็บปวดของนางมโนราห์ที่ต้องพลัดพรากจากชายคนรัก (5) บทเพลง *รักเกินจะหักใจ* สะท้อนความเจ็บปวดของนางมีเสื่อสมุทที่เกิดจากคนที่ตนหลงรักซึ่งซังรังเกียจ (6) บทเพลง *แม่นาค* สะท้อนความเจ็บปวดของแม่นาคที่เกิดจากการเฝ้าคอยคนรัก (7) บทเพลง *นาคี* สะท้อนความเจ็บปวดของค้ำแก้วอันเนื่องจากหลงรักผู้ที่มีชาติกำเนิดต่างกัน แต่ละประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

ความเจ็บปวดของจินตะหราอันเกิดจากรักที่แปรเปลี่ยนเป็นไม่รัก

จินตะหราหรือจินตะหราวาตีเป็นตัวละครหญิงในวรรณคดีเรื่อง *อิเหนา* แม้วรรณคดีเรื่องนี้จะมิตัวละครหญิงโดดเด่น 2 ตัว คือ บุชบาและจินตะหรา แต่ผู้หญิงที่ได้ชื่อว่าเป็นรักแรกของอิเหนา คือ นางจินตะหรา อิเหนาพบรักกับจินตะหราครั้งแรกเมื่อตอนไปร่วมงานพระศพอัยกีที่เมืองหมันหย้า อิเหนารู้อยู่เต็มอกว่ารักที่ก่อเกิดขึ้นนี้ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เพราะตนได้หมั้นหมายบุชบาแห่งเมืองดาหตามประเพณีของวงศ์อัสสุแดหว่า ส่วนจินตะหราก็สำนึกรู้ว่าตนเป็นแค่กระเด็นเมืองหมันหย้า ไม่คู่ควรกับกระเด็นมนตรีของวงศ์เทวัญที่มีคู่หมั้นคู่หมายอยู่แล้ว แต่รักอันไม่ถูกต้องนี้ไม่สามารถทำให้คนทั้งคู่ยับยั้งชั่งใจได้ บทเพลงของ มินตรา ฉายภาพชัดว่าต้นเหตุที่ทำให้จินตะหราเจ็บปวดนั้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะนางหลงเชื่อคำพูดของอิเหนาอันเป็นคารมของชายหลายลิ้น ดังปรากฏในบทเพลงว่า

“แรกรัก หวานนั้ก พุดพรั้งรำพัน หลงลมใจสั้น อิเหนา
รักจินตะหรา หมดตั้งใจ ไม่เคยจะมีเยื่อใยต่อบุชบา แต่สุดท้ายก็ทำไม่ได้
เหมือนอย่างว่า จะมีใครได้ซ้ากว่านี้เกินอกซ้า เมื่อได้เจอกับเขาคอนั้น
ที่ดีกว่า ชะรอยคงลืมหมันหย้า แล้วกรรมง”

(มินตรา น่านเจ้า : คนที่ถูกลืม)

จากเนื้อเพลงก็น่าเห็นใจจินตะหราตรงที่ว่านางคือหญิงที่เพิ่งจะแตกเนื้อสาว ซึ่งบริบทของสังคมยุคนั้นไม่ได้เปิดโอกาสให้นางได้พบผู้ชายมากนัก ประกอบกับนาง คือ

หน่อเนื้อเชื้อกษัตริย์ที่ต้องธำรงไว้ซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรี ฉะนั้นค่านิยมของสังคมและแบบแผนของประเพณีจึงมีส่วนทำให้จินตะหราตกอยู่ในกรอบที่ถูกกำหนดไว้ เมื่อได้พบชายงามปากหวาน เช่น อิเหนา ซึ่งข้าของเรื่องรักใคร่อยู่แล้ว จึงเป็นธรรมดาที่นางจะหลงใหลได้ปลื้มคล้อยไปตามกรรมของฝ่ายชาย โดยไม่ได้ฉุกคิดว่าผู้ชายอย่างอิเหนานั้น เมื่อได้พบกับสาวงามคนใด รักก็พร้อมจะปะทุขึ้นได้ทุกเมื่อ โดยเฉพาะกับสาวงามอย่างบุษบา ที่เพียบพร้อมไปด้วยรูปสมบัติ คุณสมบัติ ศักดิ์และศรีที่เท่าเทียม และที่สำคัญนางเป็นหญิงที่ครอบครัวและวงศ์สญัศตหมาเป็นผู้เลือก บุษบาจึงเป็นคู่ครองที่ถูกต้องและกลายเป็นผู้ถูกระงับ ถูกแย่งคู่หมั้น ส่วนจินตะหราตกอยู่ในสถานะของผู้แย่งที่ต่ำศักดิ์ นอกจากไม่ได้รับการยอมรับแล้ว ยังถูกดูหมิ่นดูแคลนจากตระกูลของอิเหนา มีหน้าซ้ำต่อมอิเหนายังนอกใจปันรักไปให้กับหญิงคู่หมั้นที่อิเหนาเคยลั่นวาจาว่าไม่รัก ฉะนั้นความรักของอิเหนาจึงแปรเปลี่ยนไป ในขณะที่ความรักของจินตหรายังคงเต็มเปี่ยม จินตะหราจึงตกอยู่ในสภาพตรอมตรม อมทุกข์ เจ็บปวด ร้าวราน เป็นยิ่งนัก

“เธอปฏิเสธเขา เพื่อมารักกับฉัน ทุกสิ่งเหล่านั้นคือการตกลงของผู้ใหญ่ เธอไม่เคยรักเขา ที่พูดยังจำได้ไหม คำสัญญาที่ให้เอาไว้ก่อนไปเมืองดาหา รักเก่าไม่สำคัญ นานวันกลายเป็นรักสำรอง เหมือนของตายของเธอปวดร้าวหัวใจแทบพัง”

(มินตรา น่านเจ้า : คนที่ถูกลืมน)

ในบทเพลงยังสะท้อนอีกว่า แม้จินตหราจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นประไพหม่อสุหรี่ฝ่ายขวา แต่นางก็มิได้ปลอบปลื้มกับตำแหน่งนี้แม้แต่น้อย เพราะสิ่งที่นางพึงปรารถนาที่สุดคือ การเป็นที่รักหนึ่งเดียวของอิเหนา

“ประไพหม่อสุหรี่ฝ่ายขวา ตำแหน่งนี้ข้าไม่อยากเป็น เจ็บเจียนตายข่มใจเยือกเย็น ทั้งที่น้ำตาตกใน แค่อยากเป็นที่หนึ่งในใจเหมือนเดิม ตำแหน่งนี้ที่ฉันต้องการ”

(มินตรา น่านเจ้า : คนที่ถูกลืมน)

แต่อย่างไรก็ตามจินตหราก็ได้ชื่อว่าเป็นนางเอกประเภทเจ็บแล้วจำ

ความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรักของตัวละครหญิง : มองผ่านการศึกษา
ในบทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า

ความเจ็บปวดของวันทองที่โดนประณามว่าสองใจ

วันทองเป็นตัวละครหญิงที่เลื่องลือนามว่าสองรักหรือหญิงสองใจ นางเป็นตัวเอกหญิงจากวรรณคดีเรื่อง *ขุนช้างขุนแผน* วันทองเดิมที่ชื่อ พิมพิลาไลย เมื่อครั้งที่นางเจ็บป่วยหนัก หมอหลายคนมารักษาก็ไม่หาย นางศรีประจันมารดาจึงพาไปหาขรัวตาจูที่วัดป่าเลไลยก์ ขรัวตาจูจับยามสามตา ก็รู้ว่านางกำลังมีเคราะห์ เลยให้เปลี่ยนชื่อเป็นวันทอง โรคภัยและเคราะห์ร้ายจึงหมดไป จะเห็นว่าแม้วรรณคดีเรื่อง *ขุนช้างขุนแผน* จะแต่งขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 2 แต่เรื่องราวของวันทองก็ยังถูกเล่าขานเสมือนเป็นวรรณกรรมปัจจุบัน มินตรา น่านเจ้า เป็นศิลปินอีกคนหนึ่งที่กำลังกล่าวถึงวันทองในมุมมองที่ว่าวันทอง คือหญิงที่ สุดแสนจะซอกซำเจ็บบวดจากความรัก โดยศิลปินได้สมมติตนว่า คือ วันทองแล้วเรียบเรียงเนื้อหา จากนั้นถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกผ่านบทเพลงเสมือนหนึ่งว่าวันทองนั้นเป็นหญิงสุดแสนอาภัพ เพราะนางไม่มีแม่แต่สิทธีจะเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ตัวเอง มีหน้าซ้ำผู้คนยังพากันรุมประมาดว่าวันทองเป็นหญิงสองใจ ทั้ง ๆ ที่หัวใจของวันทองนั้นมีรักอันมั่นคงให้ขุนแผนเพียงคนเดียว เท่านั้นยังไม่พอ ยังบีบคั้นบังคับให้นางเลือก ซึ่งทางเลือกนั้นล้วนแล้วแต่ นำความเจ็บปวดมาให้ทั้งสิ้น เมื่อนางเลือกไม่ได้หรือไม่เลือกก็ตัดสินใจโทษประหารชีวิต

“หยุดประณามฉัน ว่าวันทองสองใจเสียที ตกที่นั่งนี้ใครจะรู้
ถ้าไม่ลองเป็นฉัน ลำบากแค่ไหนที่ต้องเลือก ต้องทำแบบนี้ ไม่เลือก
ก็โดนลงทัณฑ์ ต้องโทษประหาร อายุาสองใจ”

(มินตรา น่านเจ้า : อายุาสองใจ)

จากเนื้อเพลงน่าเห็นใจวันทองตรงที่ว่านางจะเลือกไปอยู่กับขุนแผนได้อย่างไร เมื่อรู้ว่าไปแล้วน้ำตาจะตกใน นางจะเลือกไปอยู่กับขุนช้างได้อย่างไร เพราะสุขกายแต่ใจนั้นเต็มไปด้วยความร้าวราน เจ็บบวด รังเกียจ ซิงซัง แล้วแบบนี้นางจะเลือกได้อย่างไร

“หนึ่งใจก็รัก ขุนแผนก็คือที่หนึ่ง ขุนช้างก็ซึ่งเคยดูแลไม่เคย
จากไป อุบายก่อนนั้น เคยฉุดรั้งยื้อฉันทเอาไว้ ขุนแผนก็แสนหลายใจ
มีเคียงข้างกายมีใครหลายคน”

(มินตรา น่านเจ้า : อาญาสองใจ)

จากเนื้อเพลงสะท้อนอีกว่า ขุนช้างและขุนแผนต่างฝ่ายต่างก็ยื้อแย่งเพื่อให้ได้
ตัววันทองมาครอบครอง โดยไม่ได้นึกถึงหัวใจของนางเลยสักนิด วันทองจึงตกอยู่
ในสถานะ ยักษ์ลักมา ลิงพาไป แล้วแบบนี้วันทองจะหลงเหลือคุณค่าอะไรให้ผู้คนชื่นชม

“เคยมองเห็นคุณค่ากันบ้างไหม เคยนึกถึงหัวใจฉันบ้างไหม
ยื้อแย่งกันไป дукกายฉันเหมือนไม่ใช่คน”

(มินตรา น่านเจ้า : อาญาสองใจ)

“ลงทัณฑ์ฆ่าฉันทให้ตาย จะได้จับรักสามเส้าสักที” คงเป็นทางที่นางยินดีเลือก
เพราะทางสายนี้คงจะเป็นเส้นทางเดียวที่นำความสงบมาสู่ชีวิตนางได้ จะเห็นว่าเส้นทาง
ชีวิตของวันทองวนเวียนอยู่แต่กับเรื่องรักใคร่และต้องชอกช้ำเพราะรักจนตาย

ความเจ็บปวดของตะเภาทองที่ถูกตราหน้าว่าเป็นราศี

ตะเภาทองเป็นตัวละครเอกหญิงในวรรณคดีเรื่อง ไกรทอง ตามท้องเรื่องนาง
เป็นลูกสาวเศรษฐีเมืองพิศตร มีพี่สาวชื่อตะเภาแก้ว ชีวิตของตะเภาทองร่มเย็นเป็นสุข
เรื่อยมา จนกระทั่งวันทีนางและพี่สาวได้ลงไปเล่นน้ำในคลอง ซึ่งเป็นจังหวัดเดียวกับที่
ชาละวันว่ายน้ำผ่านมา ชาละวันในร่างจระเข้เมื่อเห็นตะเภาทองก็เกิดความรักใคร่ ลุ่มหลง
จึงว่ายน้ำเข้าไปใกล้ ๆ แล้วคาบเอาร่างตะเภาทองว่ายดำดิ่งไปยังถ้ำทองใต้บาดาล
ชีวิตของตะเภาทองก็เริ่มหม่นหมองตั้งแต่บัดนั้น

“ทำน้ำแห่งนี้ ฉันทเคยลงเล่น ทุกย่ำค่ำเย็นฉันทเคยแหวกว่าย
ชีวิตฉันทเคยสวยงาม แม้กาลเวลาไม่ทันผันเปลี่ยน โชคร้ายก็หม่นเวียนมา
คุกคาม เจ้าชาละวันใจทราม คาบร่างกายข้าดิ่งลงวารี”

(มินตรา น่านเจ้า : รับได้ไหมไม่บริสุทธิ์)

ความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรักของตัวละครหญิง : มองผ่านการตีความ
ในบทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า

ตะเภาทองเมื่อฟื้นคืนสติก็ตกตะลึงในความสวยงามของถ้ำทอง ชาละวันในร่างของบุรุษรูปงามก็เกี่ยวพาราสี แต่ตะเภาทองไม่สนใจ ชาละวันจึงใช้เวทมนตร์สะกดให้นางหลงรักและจำยอมเป็นภรรยา

“จะขัดขึ้นก็ต้านไม่ไหว ถูกขึ้นใจต้องกลายเป็นน้อย โเฮ...เอ๊ย
ตะเภาทอง ขาดลงแล้วพรหมจรรย์ ต้องเจ็บช้ำระกำแคไหน ถูกทำร้ายกาย
มีราศี”

(มินตรา น่านเจ้า : รับได้ไหมไม่บริสุทธิ์)

ตะเภาทองเมื่อตกอยู่ในฐานะเป็นเมียของชาละวันก็ได้แต่ชอกช้ำเจ็บปวดตรอมตรอมมทุกข์ อยู่กับสถานะของเมียน้อย ที่ต้องคอยหลบเลี่ยงจากการรังควานของวิมาลาและเลื่อมล่ายวรรณที่ตามหึงหวงชาละวัน มินตรา น่านเจ้า สะท้อนอีกว่าไกรทองคือ ผู้ช่วยเหลือตะเภาทองให้ออกจากถ้ำทองได้บาดาลได้ ทำให้ครอบครัว ผู้คน และตัวนางสุดแสนปิติยินดีที่ได้พบกันอีกครั้ง มีพิธีแต่งงานใหญ่โต แต่งงานแต่นั้นก็เป็นพิธีมงคลระหว่างตะเภาก้าวกับไกรทอง ตะเภาทองเป็นเพียงของแถมหรือรางวัลที่มอบให้กับบุรุษผู้เก่งกล้าสามารถเท่านั้น และที่สำคัญรางวัลนี้ไม่สะอาดเสียแล้ว

“เธอจะรับได้ไหมถ้าฉันไม่บริสุทธิ์ หากรักเราต้องสะดุด
เพราะราศีที่มีหมอง ตะเภาก้าวเท่านั้นที่เหมาะสม ไม่ใช่ฉันตะเภาทอง
เจ็บกว่านี้มีไหม ใครเขามอง ว่าฉันแค่เป็นตัวแถมให้เธอเป็นรางวัล”

(มินตรา น่านเจ้า : รับได้ไหมไม่บริสุทธิ์)

ตะเภาทองจึงเป็นตัวละครหญิงที่น่าสงสารเพราะนางต้องต่อสู้กับค่านิยมของสังคมที่ยกย่องว่าผู้หญิงดี คือ ผู้หญิงบริสุทธิ์ พรหมจรรย์จึงกลายเป็นเครื่องหมายของผู้หญิงดี ฝ่ายชายก็ให้บรรทัดฐานความดีงามของผู้หญิงไว้ที่ความบริสุทธิ์ทางร่างกาย จนกลายเป็นค่านิยมทางสังคมที่สั่งสอนกันมาตั้งแต่โบราณเรื่องการรักษาวงศ์วานตัวตะเภาทองคงอดคิดไม่ได้ว่าชายคนแรกที่พรากรพรหมจรรย์ไปจากนางโดยที่นางไม่เต็มใจ

สักนิต แม้เขาจำแลงแปลงกายเป็นบุรุษรูปงามเพียงใด แต่เชื้อชาติดั้งเดิมของชาละวัน คือ เจริจณาน ไกรทองแม้จะเมตตานางแต่ลึก ๆ คงเป็นประเภทกินน้ำเห็นปลิง ตะเกาทอง จึงได้แต่เจ็บปวด รวดร้าว น้อยเนื้อต่ำใจ ในชะตากรรมของตน และคงจะเฝ้าเวียนวนอยู่กับคำถามที่ก้องในใจที่ว่า “เธอจะรับได้ไหม ถ้าฉันไม่บริสุทธิ์”

ความเจ็บปวดของนางมโนราห์ที่ต้องพลัดพรากจากชายคนรัก

มโนราห์เป็นนางเอกในวรรณคดีเรื่อง *มโนราห์* เรื่องนี้เป็นเรื่องเล่าสืบเนื่องต่อจากนิทานพื้นบ้าน เรื่อง *นางสิบสอง* ซึ่งเป็นเรื่องราวความรักและการออกติดตามหาคนรักของนางเมรีกับพระรถเสน ก่อนตรอมใจตาย เมรีตั้งจิตอธิษฐานว่า “ชาตินี้มีกรรมน้องตามมา ชาตินี้หน้าพี่อย่าตามน้องไป” ส่วนเรื่องมโนราห์เป็นเรื่องราวความรักและการติดตามหาคนรักของพระสุธนกับนางมโนราห์ ซึ่งพระสุธนก็คือพระรถเสนนางเมรีก็คือนางมโนราห์ที่กลับชาติมาเกิดนั่นเอง

“เดชบุญกรรมทำไว้แต่ปางก่อน ชาตินี้จึงย้อนเป็นพระสุธน มโนราห์ ชาตินี้ที่แล้ว เมรีลำบากหนักหนา ออกตามหา พระรถพี่ยา จากลาน้องไปเกิดชาตินี้ข้ามีนามมโนราห์ เป็นธิดาท้าวทุมราช กินนร เกรียงไกรข้ากนิรีไม่เหมือนมนุษย์ทั่วไป มีปีกหางที่ถอดออกได้ งามเหมือนนางใดในปฐพี”

(มินตรา น่านเจ้า : มโนราห์)

มินตรา น่านเจ้า ได้เล่าให้มองเห็นการพลัดพรากที่ทำให้นางมโนราห์ต้องโศกเศร้าระทมทุกข์ผ่านเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ คือ (1) เหตุการณ์ที่นางต้องพลัดพรากแยกจากพี่น้องเหล่ากนิรี เมื่อครั้งที่พราณบุญใช้ช่วงนาคบาทของพญานาคราชคล้องตัวนางมโนราห์แล้วนำไปถวายพระสุธน

“วันหนึ่งตัวข้าและพี่น้อง พวกกันโบายบินไปเล่นน้ำ ต่างสุข สำราญเบิกบานฤดู ไม่ทันระวังได้ตั้งตัว ถูกบ่วงรัดกายตัวข้านี้ ดิ้นสุดชีวิต แพ้แรงพราณบุญ สะอื้นให้... รำหา... เหมือนโชคตะต่าเล่นกล”

(มินตรา น่านเจ้า : มโนราห์)

ความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรักของตัวละครหญิง : มองผ่านการตีความ
ในบทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า

นางมโนราห์ต้องจากพี่ จากน้อง จากบ้านจากเมือง อย่างกะทันหัน โดยที่นาง
ไม่ได้แม้แต่จะล่ำลาบุคคลอันเป็นที่รัก การพลัดพรากครั้งนี้จึงทำให้นางเศร้าโศกาอาดูร
เป็นอย่างยิ่งนัก

เหตุการณ์ที่ 2 นางต้องพลัดพรากจากชายคนรัก โดยมีสาเหตุมาจากปุโรหิต
ซึ่งหมายมั่นปั้นมือจะให้บุตรสาวของตนได้อภิเษกสมรสกับพระสุธน แต่นางมโนราห์
กลับทำให้ความฝันของเขาสลาย ปุโรหิตจึงแอบคบคิดวางแผนให้เจ้าเมืองปัญจนาคร
ยกทัพมาตีเมือง แล้วทูลเสนอให้พระสุธนออกรบ คืบหนึ่งพระอาทิตย์วงศ์ได้ทรงพระสุบิน
ปุโรหิตเห็นโอกาสจะได้กำจัดนางมโนราห์ จึงทำนายฝันว่าบ้านเมืองจะเดือดร้อน
ทุกหย่อมหญ้า ทางแก้ไขโดยด่วนคือต้องนำตัวนางมโนราห์ไปบูชายักษ์

“บุพเพสันนิวาสมาดลใจ พรานบุญถวายเป็นตัวข้านี้ เป็นคู่ชีวิต
แก่พระสุธน ดูแลรักใคร่เป็นอย่างดี แต่ก็หลีกหนีกรรมไม่พ้น เมื่อพระสุธน
ต้องไปรบราชำศึกจนใจ ข้าต้องพลีกายบูชายักษ์ คนมุ่งบองร้ายเอาชีวิต...”
(มินตรา น่านเจ้า : มโนราห์)

นางมโนราห์เมื่อรู้ว่ามีคนมุ่งหมายจะเอาชีวิตจึงคิดอุบายขอปิก หาง ร่ายรำ
แล้วบินหนีกลับเขาไกรลาส การต้องพลัดพรากแยกจากพระสุธนด้วยความจำใจนี้
ทำให้นางมโนราห์เศร้าโศกาอาลัยอาวรณ์เป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะนางมีจิตผูกพันรักใคร่อยู่
กับสวามี ระหว่างทางกลับเขาไกรลาส นางได้ฝากผ้ากัมพลและแหวนไว้กับพระฤาษี
เพื่อคืนแก่พระสุธน

“จึงคิดทางหนีขอปิกหาง เพื่อรำถวายบูชายักษ์ กรัดกราย
ร่ายรำไม่ทันไร ได้ที่รีบบินหนีโดยพลัน ระหว่างทางนั้น เจอพระฤาษี
ขอฝาก ภูเขา และอำมรงค์คืนพระสุธน”

(มินตรา น่านเจ้า : มโนราห์)

บทเพลง *มโนราห์* ของ มินตรา บทเพลงนี้ แม้จะแตกต่างจากบทเพลงอื่น ๆ ตรงที่ มินตรา ได้บรรยายให้เห็นเรื่องราวของพระสุนกับนางมโนราห์ตั้งแต่ต้นจนจบ แต่ประเด็นหนึ่งที่ยังคงสะท้อนสัจธรรมตามที่พระสัมมาสัมมาพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ คือ การพลัดพรากจากสิ่งที่รักเป็นทุกข์ โดยเฉพาะรักที่โดนพราก ย่อมทำให้พระสุนกับนางมโนราห์ที่จำต้องแยกจากกัน ทั้งที่ใจยังคงผูกพันกันอย่างใกล้ชิดต้องเจ็บปวดร้าวราน เป็นที่สุด แต่อย่างไรก็ตามพระสุนกับนางมโนราห์ก็ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าพวกเขาทั้งคู่ต่างฝ่ายต่างก็เพียรดิ้นรนเพื่อให้ได้ครองรักเคียงคู่อยู่ด้วยกัน

ความเจ็บปวดของนางผีเสื้อสมุทรที่เกิดจากคนที่ตนหลงรักชิงชิงร้างเกียด

นางผีเสื้อสมุทรเป็นตัวละครหญิงจากรวมคดีเรื่อง *พระอภัยมณี* ตามท้องเรื่องนาง คือ ยักษ์ที่หลงรักมนุษย์ นางผีเสื้อสมุทรพบพระอภัยมณีครั้งแรกเมื่อคราวที่ตามเสาะปีมาพระอภัยมณีพอเห็นยักษ์ก็ตกใจจนสลบ นางจึงเข้าไปอุ้มแล้วพาไปไว้ที่ถ้ำใต้บาดาล จากนั้นก็จำแลงแปลงกายเป็นหญิงสาวรูปงามปรนนิบัติพิศวงมีลูกด้วยกัน 1 คน คือ สีนสมุทร ตลอดระยะเวลาที่อยู่กินร่วมกัน พระอภัยมณีรู้ว่ามาตลอดว่านางคือยักษ์ จึงคิดหาทางหลบหนี แต่ก็ไม่สามารถหลุดพ้นออกจากถ้ำใต้บาดาลได้

ด้านนางผีสมุทรเมื่อได้ครองรักอยู่กับพระอภัยมณีก็ได้แต่เฝ้าพะเน้าพะนอเอาอกเอาใจด้วยความรักใคร่ ทั้ง ๆ ที่รู้อยู่เต็มอกว่าความดีของนางนั้นไม่สามารถแทรกซึมเข้าสู่หัวใจของพระอภัยมณีได้ มีหน้าซำส่ายตาพระอภัยมณียามเมื่อแลดูนางยังเต็มเปี่ยมไปด้วยความหวาดหวั่นระแวงหวาดกลัว แต่ลึก ๆ นางก็มุ่งหวังว่าวันหนึ่งคุณงามความดีของนางจะมากพอจนทำให้พระอภัยมณีแบ่งรักปันใจมาให้บ้าง

“อย่าหวาดกลัวฉันเลยได้ไหม ฉันไม่คิดจะทำร้ายเธอ
แค่ได้เจอก็รู้สึกรัก รักเธอหมดใจ เห็นสายตาที่เธอมองฉัน ก็รู้ว่าเป็นเช่นไร
เธอต้องผินหัวใจแคไหนตอนอยู่กับฉัน ทั้งที่รู้ว่าเขาไม่รักจะหักใจก็ทำ
ไม่ไหว ยากแคไหนฉันหวังให้เธอรักกันได้สักวัน ใช้เวลาเนิ่นนานหลายปี
ก็ไม่มีวันแว่ววันนั้น มากลัปลากลายเป็นคิดหนักัน ข้าไม่ทันเตรียมใจ”

(มินตรา น่านเจ้า : รักเกินจะหักใจ)

ความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรักของตัวละครหญิง : มองผ่านการตีความ
ในบทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า

แต่นางหารู้ไหมว่าสิ่งที่นางมุ่งหวังนั้นไม่มีทางเป็นจริงขึ้นมาได้ ทั้งนี้เพราะหัวใจของพระอภัยมณีเต็มไปด้วยความร้อนหาวาตระแวงกับความรู้สึกละมุนไม่ปลอดภัย ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วนางยักษ์ไม่เคยแม้แต่จะคิดทำให้ผู้เป็นยอดรักต้องชอกช้ำเจ็บปวด เหตุนี้พระอภัยมณีจึงเร่งเพียรหาช่องทางเพื่อหลบหนี และแล้วพระอภัยมณีก็ทำสำเร็จ โดยมีสินสมุทรและนางเงือกเป็นผู้ช่วย

“อกข้าสะท้อน หัวใจแหลกลาญเมื่อเธอจะหนี โอ้สุดซิริ
พระอภัยมณี พี่ คือ ดวงใจ แม้ร่างกายของข้าเป็นยักษ์ แต่ใจภักดี
รักไม่เสื่อมคลาย ต่อให้อดตาย ไม่คิดทำร้าย ภายพี่ให้ขอบข้า”

(มินตรา น่านเจ้า : รักเกินจะหักใจ)

เมื่อนางผีเสื้อสมุทรรู้ว่าพระอภัยมณีหลบหนีไป หัวจิตหัวใจก็สั่นสะท้านหนาวเย็นเยือกถึงชั่วหัวใจ นางมึนงง สับสน พร่ำเพ้อ หวาดกลัวแต่เพียงว่าจะสูญเสียผู้เป็นที่รักไป เมื่อครองสติได้นางจึงเร่งติดตามหาพระอภัยมณีจนกระทั่งมาพบที่เกาะแก้วพิสดาร ด้วยอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ของเกาะแก้ว ผีเสื้อสมุทรในร่างยักษ์จึงไม่สามารถไปหาพระอภัยมณีได้ สิ่งที่น่าพิงกระทำได้ก็แต่เพียงร่ำไห้ เว้าวอน คร่ำครวญ พร่ำรำพันให้พระอภัยมณีเห็นใจนึกถึงความรักความภักดีที่นางมีให้บ้าง นอกจากพระอภัยมณีจะตัดสินใจไม่กลับไปแล้ว ยังหยาบปรี๊ดขึ้นมาเป่าจนกระทั่งนางผีเสื้อสมุทรขาดใจตาย

“กลับมาเกิดหนา แก้วตาของข้า โอ้ดวงมณี ผีเสื้อยักษ์
ยอมพลีทั้งกาย ใจไม่คืนคำ ร้องไห้เว้าวอน น้ำตาเป็นสาย ไม่อาจเปลี่ยนใจ
ได้เพียงระกำ เป่าปี่สังหาร ให้ตายก็ยัง รักเกินจะหักใจ”

(มินตรา น่านเจ้า : รักเกินจะหักใจ)

บทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า บทเพลงนี้สะท้อนอย่างชัดเจนว่า นางผีเสื้อสมุทรแม้จะมีชาติกำเนิดเป็นยักษ์เป็นมาร แต่หัวใจของยักษ์ตนนี้ก็ประกอบสร้างขึ้นมาจากเลือดจากเนื้อ ดังนั้นนางย่อมมีความรู้สึกเจ็บปวดร้าวราวไม่ต่างจากมนุษย์ แล้วที่สำคัญหัวใจของมนุษย์ตนนี้ก็เต็มไปด้วยความรัก ภักดี ต่อชายคนรักไม่แปรเปลี่ยน ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าถ้าไม่กลับไปต้องตาย แต่นางก็ยังหนีตายฟังเสียงปี่จนกระทั่งขาดใจตาย ผีเสื้อสมุทรคงเลือกแล้วว่านางยินดีตายเพราะน้ำมือของคนรัก ดีกว่ากลับไปแล้วมีชีวิตอยู่อย่างตายทั้งเป็น

ความเจ็บปวดของแม่นาคที่เกิดจากการเฝ้าคอยคนรัก

แม่นาคเป็นตัวละครหญิงจากวรรณกรรมพื้นบ้านเรื่อง *แม่นาคพระโขนง* ตามเนื้อเรื่องนางคือผีตายทั้งกลม ร่างของแม่นาคถูกฝังไว้แถวป่าช้าท้ายวัดมหาบุศย์ เดิมทีแม่นาคครองรักอยู่กับพ่อมากแถวย่านพระโขนง กระทั่งแม่นาคตั้งครรภ์ พ่อมากก็มีหมายเรียกให้ไปเป็นทหารประจำการที่บางกอก (กรุงเทพฯ) เมื่อครบกำหนดคลอด แม่นาคไม่สามารถคลอดตามธรรมชาติได้ เนื่องจากเด็กไม่ยอมกลับหัว แม่นาคเจ็บปวดทรมานอยู่หลายวัน จนในที่สุดไม่สามารถทนทานความเจ็บปวดนั้นได้ จึงสิ้นใจตายไปพร้อมกับลูกในท้อง

แม้ร่างกายแม่นาคจะมอดม้วยดับลง แต่ดวงจิตนั้นยังเต็มเปี่ยมไปด้วยความรักที่มีต่อพ่อมากอย่างท่วมท้น สายใยรักอันเหนียวแน่นนี้จึงเป็นบ่วงผูกใจแม่นาคให้อยู่กับการเฝ้ารอคอยวันที่พ่อมากกลับบ้าน

“ก็เดือนเวียนวน นาคยังคงคอย อุ้มทองลูกน้อย เลือดในอก
คงเป็นเวรกรรม เจ้าไม้ทันทิมตาตุโลก ต้องมาตายตกตามแม่ไป”

(มินตรา น่านเจ้า : แม่นาค)

ส่วนพ่อมากเมื่อปลดจากทหารประจำการก็รีบกลับบ้านมาหานาคเมียรัก โดยหารู้ไม่ว่าหญิงคนรักที่ตนร่วมอยู่กินหลับนอนด้วยนั้น แท้จริงแล้ว คือ วิญญาณของแม่นาคที่ไม่ยอมไปสู่สุคติ อย่างไรก็ตามการที่แม่นาคได้ครองคู่อยู่กับพ่อมาก แม้จะเป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ แต่ก็ทำให้แม่นาคที่เคยอยู่อย่างอ้างว้างโดดเดี่ยวระทมทุกข์กับการเฝ้าคอยคนรักกลับบ้านกลับมามีความสุขอีกครั้ง ทั้งนี้เพราะพ่อมากได้มาเติมเต็มรักที่นางโหยหามาตลอดให้บริบูรณ์ขึ้น ชีวิตแม่นาคยามนี้จึงเปี่ยมล้นไปด้วยความสุขประหนึ่งเหมือนว่านางได้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง

“หนึ่งปีหรือ แสนทรมาน ปานคืนชีวิตเมื่อที่กลับ มาอยู่คู่เคียง
เพียงใกล้ซิด ได้นอนแนบตัก อุ่นใจนัก ทุกยามหลับตา”

(มินตรา น่านเจ้า : แม่นาค)

ความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรักของตัวละครหญิง : มองผ่านการตีความ
ในบทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า

แต่แม่นาคก็อยู่กับการหลอกตัวเองได้ไม่นาน เพราะเมื่อพ่อมากรู้ความจริงว่า
คนรักของตนได้ตายจากไปเสียนานแล้ว พ่อมากก็ได้แต่ครุ่นคิดหาทางหลบหนี
แม่นาคเมื่อรู้ว่าพ่อมากหนีไปก็ออกตามหาจนมาพบที่วัด จากนั้นก็คร่ำครวญพรรณนา
ถึงรักที่ตนมีต่อพ่อมากอย่างท่วมท้นล้นอก แม่นาครักพ่อมากดังชีวิต รักทั้งหมดที่นางมี
จึงทุ่มเทไปที่พ่อมากเพียงคนเดียว เหตุนี้นางจึงได้แต่เฝ้ารอคอยวันที่พ่อมากกลับบ้าน
อย่างทุกข์ทรมาน เมื่อพ่อมากกลับมาแล้ว แม่นาคก็เพียงแค่อยากแอบอิงแนบชิดอยู่ใกล้ ๆ
เพื่อชดเชยวันเวลาที่เคยไกลห่างกันก็เท่านั้น

“ก็เพราะรัก รักยิ่งชีวิต อยากรอยู่ใกล้ชีวิต ให้นานกว่าเคย
แต่กอดที่ไฉไม่ได้กอดเอย แค่อยากชดเชย ช่วงเวลาที่เคยห่างไกล ก็เพียง
เท่านั้น...เมื่อพี่ล่วงรู้ เพียงภาพลวงตา โปรดอย่าตัดเหยื่อโยนาคเลย”

(มินตรา น่านเจ้า : แม่นาค)

แม้แม่นาคจะโอดครวญวิงวอนพยายามสักเพียงใด แต่นางก็ต้องจำใจยอมรับ
กับความจริงว่าคนกับวิญญาณไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ จะเห็นว่าชีวิตของแม่นาค
ต้องร้าวรานเพราะรักตั้งแต่วันที่พ่อมากจากไป ทุกข์ทรมานจากการเจ็บคลอตท่ามกลาง
ความหวาดกลัว เจ็บปวดแสนสาหัสโดยไร้กำลังใจจากคนรัก และเมื่อมีโอกาสได้อยู่ร่วมกับ
คนรัก รักก็โดนพรากเพราะภพภูมิของแม่นาคและพ่อมากต่างกัน เหตุผลนี้ยังเชื่อมโยง
ทำให้พ่อมากกับแม่นาคต้องแยกจากกันนิรันดร แม่นาคจึงเป็นนางเอกในวรรณกรรมพื้นบ้าน
ที่เจ็บทั้งกายเจ็บทั้งใจ แต่อย่างไรก็ตามนางก็ได้พิสูจน์ให้ผู้คนรับรู้แล้วว่าความตายมีอาจ
พรากหัวใจรักของนาคที่มีต่อพ่อมากไปได้

ความเจ็บปวดของคำแก้แค้นเนื่องจากรักผู้มีชาติกำเนิดต่างกัน

คำแก้แค้นเป็นตัวละครหญิงในวรรณกรรมเรื่อง *นาคี* ซึ่งเป็นบทประพันธ์ของ
ตรี อภิรัฐม บริษัทยูเอ็นเตอร์เทนเมนต์ได้นำมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ ออกอากาศทางไทย
ทีวีสีช่อง 3 นำแสดงโดย อนุชพร เตมีรักษ์ ภูภูมิ พงศ์ภาณุ ละครเรื่องนี้ครองใจคนดู

และเรียกเสียร่ำให้จากผู้ชมอย่างท่วมท้น ทั้งนี้เพราะนักแสดงสามารถเร้าอารมณ์ให้ผู้ชมเข้าใจถึงความรู้สึกของคนที่มีความรัก แล้วไม่สามารถครองคู่อยู่ด้วยกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรักที่ท่วมท้นล้นนอกแล้วหาจุดบรรจบไม่ได้ เฉกเช่นความรักของคำแก้วกับทศพลที่มีชาติกำเนิดต่างกัน

“ไม่ต้องขอโทษ ไม่ใช่ความผิดของเธอ ฉันก็รู้คนกับงูรักกัน
ไม่ได้ แต่รักก็คือรัก ไม่มีเหตุผลแม้ตัวตนเป็นเช่นไร แม้ว่าฉันต้องแลกด้วย
สิ่งไหนก็ยอม”

(มินตรา น่านเจ้า : ใจนี้เป็นของเธอ)

ความรักของคำแก้วและทศพลเป็นความรักที่ก่อเกิดขึ้นระหว่างคนกับงู ความรักนี้เกิดขึ้นท่ามกลางความขัดแย้งทั้งชาติกำเนิดของคำแก้วและทศพล รวมถึงเป็นความรักที่ไม่ได้รับการยอมรับจากพ่อ แม่ เพื่อน และชาวบ้าน ทั้งนี้เพราะทุกคนปักใจเชื่อว่าคำแก้วคือ งูผี ดังนั้นคนกับงูไม่สามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้ เท่านั้นยังไม่พอความรักนี้ยังโยงใยถึงอดีตชาติ ซึ่งเป็นพันธนาการรักที่ผูกคนทั้งคู่ไว้กับชาติกำเนิด กล่าวคือ อดีตชาติของคำแก้วคือ อิดานาคีหลานสาวพ่อปุศรีสุทโธนาค ส่วนทศพล คือ แม่ทัพหนุมรูปงามชื่อ ไชยสิงห์ทั้งคู่ได้แอบพบและลักลอบรักกันจนกระทั่งคำแก้วท้อง เมื่อความรู้ถึงพ่อปุศรีด้วยความเกรี้ยวโกรธจึงสาปให้เจ้านางน้อยอยู่ในร่างกึ่งคนกึ่งนาค แล้วให้พลัดพรากแยกจากคนรัก คำสาปนี้จะหลุดพ้นก็ต่อเมื่อเวลาล่วงครบหนึ่งพันปี ชีวิตคำแก้วจึงติดอยู่ในบ่วงของคำสาป ทำให้นางมีชีวิตอยู่อย่างทุกข์ระทมกับการรอคอยให้หลุดพ้นจากคำสาปเพื่อให้ได้กลับมาใช้ชีวิตร่วมกับชายคนรักอีกครั้ง

“ฟ้าดินลิขิตให้เราต้องจาก ก็ไม่อาจพรากรักเราลงได้
แม้ฟ้าดินแยก ให้เราอยู่แสนไกล ก็จะรัก เทนือกาลเวลาชั่วสาบานจะรัก
และคอยติดตามทุกภพชาติไป สายน้ำยังคงไหลกันเพียงร่างกาย
ไม่อาจกันสายตา ข้าจะคอยเฝ้ามองอยู่ตรงนี้ทุกเวลา หวังสักวันว่าฟ้า
คงเปิดทางสักภพชาติหนึ่ง”

(มินตรา น่านเจ้า : ใจนี้เป็นของเธอ)

ความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรักของตัวละครหญิง : มองผ่านการศึกษา
ในบทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า

ความรักของคำแก้วและทศพลจึงเป็นความรักที่ต้องผ่านบททดสอบ คนทั้งคู่จะต้องใช้ความเพียรอดทนในการก้าวผ่านอุปสรรคนานัปการ กล่าวคือ ทศพลต้องต่อสู้กับความรักที่เกิดขึ้นท่ามกลางความไม่เห็นด้วยของพ่อ เพื่อน และชาวบ้าน ทั้งนี้เพราะในสายตาของทุกคนคำแก้วคืองูผี ส่วนคำแก้วต้องต่อสู้กับตนเอง ต่อสู้กับความรู้สึกที่ยอมรับในสิ่งที่ตัวเองเป็นไม่ได้ คือ สภากึ่งคนกึ่งนาค ต้องพยายามหลบซ่อน หลีกหนีเพื่อไม่ให้ชาวบ้านและคนรักเห็นภาพของตนยามกลักร่ายร่างเป็นพญานาค ทั้งนี้เพราะนางกลัวชาวบ้านและคนรักจะรับสภาพของตนไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนางห่วงระวางกลัวว่าทศพลชายคนรักจะชิงชังรังเกียจในสิ่งที่นางเป็น ชีวิตของคำแก้วจึงทุกข์ทรมานกับการรอคอยให้หลุดพ้นจากคำสาป เพื่อให้ได้มีชีวิต มีวิถีความเป็นอยู่ มีความรักที่สมหวัง เถกเช่นมนุษย์ทั่วไป อย่างไรก็ตามแม้คำแก้วจะไม่สามารถก้าวผ่านแบบทดสอบไปได้ เจริญจนอย่างคำแก้วก็ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า จิตใจของนางสูงส่งกว่ามนุษย์ที่ได้ชื่อว่าป็นสัตว์ประเสริฐ ทั้งนี้เพราะนางมีความรักอันมั่นคงให้ชายคนรักอย่างเสมอต้นเสมอปลาย นางยินดีเจ็บปวดอยู่กับการรอคอยคนรัก ยินดีเจ็บเจียนตายเพื่อให้ได้สมหวังในรักสักครั้ง และที่สำคัญเจริญจนตนนี้ไม่สามารถทนเห็นบุพการีผู้มีพระคุณโดนกระทำโดยไม่ได้รับความเป็นธรรมได้ คำแก้วพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าชาติกำเนิดไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันว่ามนุษย์ทุกคนจะเป็นสัตว์ประเสริฐ จิตใจที่สูงส่งต่างหาก คือ เครื่องวัดความเป็นมนุษย์อย่างแท้จริง

บทส่งท้าย

มินตรา น่านเจ้า เป็นศิลปินที่นำเรื่องราวของตัวละครหญิงในวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมพื้นบ้าน ที่ต้องเจ็บปวดเพราะความรักมาเรียบเรียงเป็นบทเพลงตามสมัยนิยม บทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า จึงฉายภาพให้มองเห็นเรื่องราวในวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมพื้นบ้าน ขณะเดียวกันก็เร้าความรู้สึกผู้ฟังให้ดื่มด่ำไปกับสุนทรียรสอันเกิดจากถ้อยคำที่ศิลปินคิดสรรแล้วนำมาเรียงร้อยด้วยศิลปะการแต่ง เช่น การสัมผัสทั้งสัมผัสในและสัมผัสนอก สีลาจังหวะ ทั้งการแบ่งวรรค ระดับเสียงสูงต่ำ การเน้นเสียง การทอดเสียง การเอื้อนเสียง รสความอันเกิดจากการใช้คำที่มีความหมายลึกซึ้งกินใจ กระทบความรู้สึก เร้าอารมณ์ให้ผู้ฟังรู้สึกร่วมไปกับบทเพลง

บางข้อความเมื่อผู้ฟังตีความแล้วจะพบความหมายที่ลึกซึ้งซ่อนอยู่ นอกจากนี้ก็ยังมี การประสมประสานระหว่างแสง สี เสียง ดนตรี ภาพประกอบบทเพลง ซึ่งเหล่านี้ช่วย ในการสร้างจินตนาการ สร้างภาพในจิต บีบคั้นอารมณ์ความรู้สึกของผู้ฟังให้ราวราวน ไปกับตัวละคร

ส่วนประเด็นที่ มินตรา น่านเจ้า เลือกนำเสนอผ่านตัวละครนั้น คือ ประเด็น ด้านความรัก ซึ่งเป็นความรักที่ก่อให้เกิดความทุกข์ ก่อให้เกิดความเจ็บปวดตามมา รักโศก จัดเป็นรสอย่างหนึ่งของวรรณคดี คือ สังกาปังกพิสัย อันเป็นท่วงทำนองการประพันธ์ ประเภทคร่ำครวญคะนึ่งหรือรำพันถึงบุคคลอันเป็นที่รัก เมื่อยามต้องพลัดพรากแยกจากกัน หรือไม่สมปรารถนา รสของวรรณคดีไทยประเภทรสนี้จึงเป็นศิลปะการประพันธ์หลักที่ศิลปิน นำมาใช้ประกอบสร้างเป็นบทเพลง รักแล้วเป็นทุกข์ของตัวละครหญิงนี้ ยังฉายภาพ สะท้อนความเป็นสังคมร่วมสมัย ดังจะเห็นว่าหญิงชายทุกยุคทุกสมัยยังคงวนเวียนอยู่กับ เรื่องรักใคร่ ซึ่งเป็นกิเลสของปุถุชนที่เวียนวนอยู่ในวัฏสงสาร โดยเฉพาะประเด็นรัก แล้วผิดหวัง รักแล้วชอกช้ำเจ็บปวด อันมีสาเหตุมาจากรักเขาข้างเดียว รักต่าง ชนชั้นวรรณะ รักต้องพลัดพราก รักที่ได้แต่รอคอย รักข้ามภพข้ามชาติ หรือรักที่ต้องต่อสู้ กับค่านิยมดั้งเดิมของสังคม เช่น การรักเดียวใจเดียว การยกย่องว่าผู้หญิงดี คือ ผู้หญิงบริสุทธิ์ เหล่านี้นอกจากสะท้อนรากเหง้าดั้งเดิมของสังคมไทยแล้ว ยังแสดงให้เห็น การคลี่คลายของค่านิยมทางสังคมด้วย

บทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า ยังเป็นเครื่องแสดงให้เห็นการสืบสานประยุกต์ ศิลปกรรมแขนงหนึ่งสู่อีกแขนงหนึ่ง คือ วรรณคดีไทยสู่บทเพลงร่วมสมัย ซึ่งเป็นเครื่อง สะท้อนความสัมพันธ์ของวรรณศิลป์กับดุริยางคศิลป์ นอกจากนี้ก็ยังมีแสดงให้เห็น การตีความด้านเนื้อหาของวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมพื้นบ้าน 3 ลักษณะ คือ (1) ตีความไปตามรอยเดิมของวรรณคดีหรือจะเรียกว่าเป็นการตีความไปตามต้นฉบับก็ได้ การตีความลักษณะนี้ปรากฏชัดเจนในบทเพลง *มโนราห์* ทั้งนี้เพราะเนื้อหาของบทเพลงนี้ เล่าถึงเรื่องราวของนางมโนราห์ตั้งแต่ต้นจนจบ ความพิเศษของบทเพลงนี้อยู่ตรงที่ศิลปิน ได้หยิบยกเหตุการณ์สำคัญตามที่ปรากฏในวรรณคดีมากกล่าวไว้อย่างครบถ้วน การฟัง บทเพลงนี้จึงเท่ากับว่าได้ฟังเรื่องย่อของวรรณคดีเรื่อง *มโนราห์* ด้วย (2) ตีความไปตาม รอยเดิมของวรรณคดี วรรณกรรม และวรรณกรรมพื้นบ้าน โดยแทรกอารมณ์ความรู้สึก

ความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรักของตัวละครหญิง : มองผ่านการตีความ
ในบทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า

ทัศนะของศิลปินไว้ในบทเพลง การแสดงทัศนะนี้ศิลปินสำแดงออกในลักษณะสมมติตนว่า เป็นผู้ถูกกระทำ จากนั้นค่อย ๆ เล่าให้เห็นว่าตัวละครหญิงนั้นโดนกระทำอย่างเจ็บปวด ร้าวราน ในบทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า การตีความลักษณะนี้ปรากฏมากที่สุด คือ 4 บทเพลง ได้แก่ *คนที่ถูกลืม รักเกินจะหักใจ แม่นาค และนาคี* ความพิเศษของบทเพลงเหล่านี้คือเนื้อเพลงจะเผยให้เห็นความเจ็บปวดของตัวละคร การแสดงทัศนะร่วมของผู้แต่งยิ่งกระหน่ำทำให้ความเจ็บปวดเข้มข้นขึ้น ผู้ฟังจึงฟังเพลงกลุ่มนี้ด้วยความโศกาอาดูร (3) ตีความใหม่ การตีความใหม่นี้ปรากฏ 2 ลักษณะ คือ (3.1) ตีความใหม่โดยอิงไปตามเนื้อหาวรรณคดี แต่กล่าวเพิ่มเติมในมุมที่สำแดงให้เห็นว่าตัวละครนั้นโดนกระทำอย่างเจ็บปวดร้าวราน ดังบทเพลง *อาญาสองใจ* ที่แสดงให้เห็นความปวดของวันทองที่โดนประมาณว่าสองใจ ซึ่งตรงกับที่ (رينฤทัย สัจจพันธ์ 2553 : 5) กล่าวว่า ภาพของวันทองในสายตาของชาวไทย คือ หญิงสองใจ วันทองในวรรณคดีเรื่อง *ขุนช้างขุนแผน* มีผู้ชายข้องเกี่ยวในชีวิต 3 คน คือ ขุนช้าง ขุนแผน และจมนินไวย ส่วนวันทองในเนื้อเพลงมีผู้ชายข้องเกี่ยวในชีวิต 2 คน คือ ขุนช้างและขุนแผน ที่สำคัญวันทองในวรรณคดีโดนประหารชีวิตด้วยความหวาดกลัว แต่วันทองในบทเพลงนางยินดีโดนประหารหรือยินดีตายเพื่อปิดฉากรักสามเส้าหรือจบความทุกข์ของตัวเองลง (3.2) ตีความหมายใหม่โดยเนื้อหาในบทเพลงนั้นไม่ตรงกับต้นฉบับ ดังบทเพลง *รับได้ไหมไม่บริสุทธิ์* ซึ่งกล่าวถึงตะเกาทองที่ตกอยู่ในสถานะเป็นเมียช้อยของชालะวันและอยู่ในฐานะเป็นของแถม หรือรางวัลที่มอบให้แก่ผู้กล้าอย่างไกรทอง และที่สำคัญนางคือแม่หญิงที่ต้องสู้กับค่านิยมทางสังคมเรื่องความบริสุทธิ์ เพราะนางตกอยู่ในฐานะหญิงเป็นนราศี ตะเกาทองในบทเพลงจึงร้าวรานเจ็บปวดส่วนตะเกาทองในวรรณกรรมพื้นบ้านมีชีวิตสงบร่มเย็นเคียงคู่อยู่กับไกรทองและพี่สาวคือ ตะเกาแก้วอย่างมีความสุข จะเห็นว่าการตีความใหม่นี้มุ่งไปที่ตัวละครหญิงมากกว่าจะนำเสนอให้เห็นความเก่งกล้าสามารถของพระเอกคือไกรทอง การตีความใหม่จึงช่วยเสริมอารมณ์ความรู้สึกและช่วยเน้นย้ำเนื้อหาของบทเพลงให้เข้มข้นขึ้น วิโรจน์ ผดุงสุนทรารักษ์ (2536 : 122) กล่าวว่า ผู้ที่ใฝ่ใจในเพลงไทยและวรรณคดีไทยนอกจากจะได้รับ ความเพลิดเพลินในท่วงทำนองเพลงแล้ว ยังได้รับความรู้ทางวรรณคดีควบคู่กันไปด้วย และที่สำคัญยังเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้คงอยู่คู่สังคมไทยไปตราบนานแสนนาน

เอกสารอ้างอิง

- กัน. (2560). **พรหมจรรย์กับคุณค่าของผู้หญิง**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.gun.in.th/board/indexphp?topic=105656.0;wap2>. [2560, กันยายน 10].
- น่านซิติ์. (2560). **ประวัติมินตรา น่านเจ้า**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.nancity.in.th. [2560, กันยายน 10].
- รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2540). **สี่สรรพวรรณศิลป์**. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ แกรมมี.
- _____. (2553). **ความรู้ทั่วไปทางภาษาไทย ตอน 3 วรรณคดี ไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยูทูบ. (2560). **คนที่ถูกลืม มินตรา น่านเจ้า**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.youtube.com/watch?v==KFKU5d_osl4. [2560, กันยายน 10].
- _____. (2560). **ใจนี้เป็นของเธอ มินตรา น่านเจ้า**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=r1yZ2YZ1bY8>. [2560, กันยายน 10].
- _____. (2560). **แม่นาค มินตรา น่านเจ้า**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.co/watch?v=cRkEYP0orSA>. [2560, กันยายน 10].
- _____. (2560). **มโนราห์ มินตรา น่านเจ้า**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=WPoHbRKifjw>. [2560, กันยายน 10].
- _____. (2560). **รักเกินจะหักใจ มินตรา น่านเจ้า**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=ngduL3IKows>. [2560, กันยายน 10].
- _____. (2560). **รับได้ไหม ไม่บริสุทธิ์ มินตรา น่านเจ้า**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=V4YuBLUgsjo>. [2560, กันยายน 10].
- _____. (2560). **อาญาสองใจ มินตรา น่านเจ้า**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=WjhxcvMzFFM>. [2560, กันยายน 10].

ความเจ็บปวดอันเนื่องมาจากความรักของตัวละครหญิง : มองผ่านการตีความ
ในบทเพลงของ มินตรา น่านเจ้า

วิกิพีเดีย. (2560). ไกรทอง. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%84%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%97%E0%B8%AD%E0%B8%87>. [2560, กันยายน 10].

_____. (2560). แม่なかพระโขง. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B9%81%E0%B8%A1%E0%B9%88%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%9E%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%8E0%B8%82%E0%B8%99%E0%B8>. [2560, กันยายน 10].

วิโรจน์ ผดุงสุนทรารักษ์. (2536). เพลงไทยไซวรรณคดี. ใน วรรณคดี ศิลปะ ประสานศิลป์. กรุงเทพฯ : อักษรสมัย.

อนุমানราชชน, พระยา. (2546). การศึกษาวรรณคดีแห่งวรรณศิลป์. กรุงเทพฯ : ศยาม.

บุคลากรกรม

มินตรา ธุระยศ. (ผู้ให้สัมภาษณ์). วัตรนันท์ ชูทัฬห ผู้สัมภาษณ์. เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2560.